

cepta fuit Matth. ult., 10, ubi dixit: *Evangelium, docete omnes gentes etc.*

Et per hoc patet solutio ad objecta. Tamen sciendum, quod Matth. ult., non fuit forma instituta cum ante passionem in eadem forma baptizaverint sicut in littera dicitur, sed fuit iterata.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod ante passionem nullus obligabatur ad baptismum, quia tunc non erat institutus ad obligandum, sed ad exercitandum; sed post passionem obligatorium fuit, quando circumcisio mortua fuit quantum ad omnes ad quos institutio potuit pervenire.

Et per hoc patet solutio ad objecta. Dominus enim Joan. 5, magis praedixit obligationem futuram quam narraret praesentem nec praeceptum obligat antequam sit divulgatum.

Expositio textus.

Baptismus dicitur corporis tinetio etc. Sciendum est, quod baptizare in graeco, idem est quod lavare: a lavando enim duo dicuntur, scilicet lavaerum, quod significat aquam, in qua fit lotio humano artificio praeparatum; alio modo lotio, quae significat usum lavaeri. Baptismus ergo potest significare ipsam aquam, quae dicitur lavaerum; unde dicitur Tit. 5, 3: *Per lavaerum regenerationis et renovationis Spiritus sancti*; et potest significare ipsam abluentionem. Marc. 7, 8: *Tenentes baptismata hominum, et calicum, et utreorum*; id est abluentiones. Et ideo Hugo de sancto Viatore (1 lib. de Sacram., part. 9, cap. 2), definiit baptismum aquam quantum ad primam acceptionem; Magister vero abluentionem quantum

ad secundam. Sed haec definitio est magis propria quia aqua non significat mundationem, neque causam, nisi secundum quod est abluens.

Unde est haec tanta virtus aquae, ut corpus tangat, et cor abluat, nisi faciente verbo? Quod sit ista virtus, et quando sit data; dictum est supra, dist. 1, qu. 1, art. 4, quaestione 2.

Unde nihilominus insinuat videtur verum baptismum dari posse in nomine Patris tantum etc. Hoc est intelligendum in simili casu, sicut Apostoli in nomine Christi baptizabant; alias Magister falsum diceret.

Celebratur autem hoc sacramentum tantum in aqua. Sciendum, quod aqua est materia baptismi; et potest tripliciter considerari. Quia secundum quod consideratur in sua propria natura est quasi materia remota, quia ex naturali proprietate habet aliquam convenientiam ad hoc quod sit baptismi materia ratione similitudinis. Secundum autem quod est instituta ad hoc, accipiens vim regenerativam ex tactu carnis Salvatoris, sic est materia quasi disposita. Secundum autem quod consideratur sub forma verborum, est quasi materia iam informata.

Solet autem quaeri, si circumcisio amittit statim vim suam ab institutione baptismi. De hac dictum est prius distinct. 1.

Aditum nobis regni aperuit. Apertio januae non est aliud quam remotio impedimenti quod prohibebat totum humanum genus ab introitu caeli: quod quidem ablatum est per passionem Christi, ut dictum est in 3 lib., dist. 18, qu. 1, art. 6, quaestione 5.

DISTINCTIO IV.

Quod alii suscipiant sacramentum et rem; alii sacramentum, et non rem; alii rem, et non sacramentum.

Hic dicendum est, aliquos suscipere sacramentum et rem sacramenti; aliquos sacramentum, et non rem; aliquos rem, et non sacramentum. Sacramentum et rem simul suscipiunt omnes parvuli, qui in baptismo ab originali mundantur peccato. Quamvis quidam differant illis qui perituri sunt parvuli in baptismo dimitti peccata, inintentes illi verbo Augustini (1): « Sacramenta in solis electis efficiunt quod figurant; non intelligentes illud ita esse accipiendum, quia cum in aliis efficiant sacramenta remissionem, non hoc in (2) eis faciunt ad salutem, sed in solis electis. Nam quod omnibus parvulis in baptismo remittitur peccatum per baptismum, Augustinus evileret dicit (in Enchir., cap. 43, et habetur de Consecr., dist. 4, cap. « A parvulo »): « A parvulo inquit, receniter nato usque ad decrepitum senem, sicut nullus prohibetur a baptismo ita nullus est qui non peccato moritur in baptismo. » Sed parvuli tantum originali, majores vero etiam omnibus quae male vivendo, (3) addiderunt ad illud, nisi enormitas vitae impediat, id est fictio. Adulti vero qui cum fide baptizantur, sacramentum et rem suscipiunt.

De fide accedentibus.

Qui vero sine fide vel fide accedunt, sacramentum, non rem suscipiunt. Unde Hieronymus (super Ezechiel., cap. 16, super illa verba: « Aqua non est lota in salutem »): « Sunt

(1) Colligitur potest ex cap. 27, lib. 2, de peccatorum meritis et remissione, seu de baptismo parvulorum, sed non expresso sub his verbis (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Al. hic et infra deest in.

(3) Al. videndo addiderunt ad illud quod nascendo traxerunt etc.

« lavaera gentiliam, haereticorum; sed non lavant ad salutem. In Ecclesia etiam qui non plena fide accipiunt baptismum, non spiritum, sed aquam suscipiunt. » Augustinus etiam (super Psalm. 77, in princ.), ait: « Iudeis omnibus « communia erant sacramenta, sed non communis omnibus « erat gratia, quae est virtus sacramentorum. Ita et nunc « communis est peccatum omnibus baptizatis, sed non virtus « baptismi, id est ipsa gratia. » Item (1) (de poen. med., cap. 2 refertur de Consecr., dist. 4 cap. « Omnis qui »): « Omnis « qui iam suae voluntatis arbitrio constitutus est cum accedat ad sacramentum fidei, nisi poenitentia eum veteris vitae, novam non potest inchoare. Ab hac poenitentia cum baptizantur, soli parvuli immunes sunt. » His alisque testimoniis aperte ostenditur, non adfuit sine fide et poenitentia vera in baptismo non conferri gratiam remissionis; quia nec parvulis sine fide aliena, qui propriam habere nequeunt, datur in baptismo remissio. Si quis ergo fide accedit, non habens verum cordis contritionem, sacramentum sine re accipit. Videtur tamen Augustinus dicere (de Baptismo contra Donatistas, lib. 1, cap. 41 et 43), quod etiam fide accedenti, qui etiam habet odium fraternum in ipso momento quo baptizatur, omnia condonantur (2), et post baptismum mox redeant. Sed non hoc asserendo dicit, immo habet opinionem et praemissam sententiam conferendo. Aut enim sic (3) (ut refertur de Consecr. dist. 4, cap. « Quomodo »). His qui fide corde baptizantur, aut peccata nullatenus dimittuntur, quia Spiritus sanctus disciplinae effugiet fictum; aut in ipso temporis puncto per vinum sacramenti dimissa, iterum per fictionem replicantur; et etiam illud verum sit: Quotquot in Christo baptizati estis (Galat. 5, 27), et etiam illud: Spiritus sanctus disciplinae effugiet fictum (Sapient. 1, 5), ut scilicet (4) sto pernicies fictio. Nam redire dimissa peccata, ubi fratrum odium non est, aperte Dominus docet (Matth. 18, 3), etiam in illo servo a quo Dominus dimissum delictum petiit, quia ille conservo dimittere voluit. Sic non impeditur baptismi gratia, quominus omnia peccata dimittantur, etiamsi fratrum odium in ejus cui dimittuntur, animo perseverat. Solvitur enim hesternus dies, et quidquid superest; et solvitur etiam ipsa hora momentaneque ante baptismum et in baptismo. Deinceps autem continuo reus incipit esse, non solum consequentium, sed etiam praeteritorum dierum, horarum, momentorum redeuntibus omnibus quae dimissa sunt. » Hoc autem, ut praediximus, non sub assertionem dicit, quod ostenditur ex eo quod ait in eodem libro (cap. 12, init.) sic: « Si ad baptismum fictus accedit, dimissa sunt ei peccata, aut non sunt dimissa? Eligent quod voluerint. » Ecce aperte ennis, si tamen intendat, id dixisse Augustinum non asserendo, sed quaerendo, et aliorum opinionem referendo. Idem enim ait (ibid.): « Tunc valere incipit ad salutem « baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quae « corde in malitia perseverante peccatorum abluentionem non sinit « nebat fieri. » Non ergo fide accedenti peccata dimittuntur.

Quomodo intelligatur illud: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Quaeritur ergo quomodo illud (Galat. 5, 27), accipiatur: « Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. » Potest dici, quod qui in Christo, id est in Christi conformitate, baptizantur, scilicet ut moriantur veterati peccati, sicut Christus veterati poenae, induunt Christum, quem per gratiam inhabitantem habent. Potest et aliter solvi. Duobus enim modis Christum induere dicuntur; vel assumptione sacramenti, vel rei perceptione. Unde Augustinus (de Baptismo contra Donatistas, lib. 5, cap. 24): « Induunt homines Christum aliquando usque ad sacramenti perceptionem, aliquando usque ad vitae sanctificationem: atque illud primum bonis et malis potest esse commune, hoc autem est proprium bonorum et piorum. » Omnes ergo qui in Christi nomine baptizantur, Christum induunt vel secundum sacramenti perceptionem, vel secundum vitae sanctificationem.

De illis qui suscipiunt rem, et non sacramentum.

Sunt et alii, ut supra posuimus, qui suscipiunt rem, et non sacramentum. Qui enim effundunt sanguinem pro nomine Jesu, etsi non sacramentum, rem tamen accipiunt. Unde Augustinus (de Civ. Dei, lib. 15, cap. 10): « Quicumque non « percipit regenerationis lavacro pro confessione Christi moritur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum « si abluerentur sacro fonte baptismi. » Auditus quod passio pro Christo nomine suscepta, supplet vicem baptismi. Nec tantum passio vicem baptismi implet, sed etiam fides et contritio, ubi necessitas excludit sacramentum, sicut aperte docet Augustinus (de Baptismo contra Donatistas, lib. 4, cap. 22) dicens, baptismi vicem aequando implere passionem: « De « latrone illo, cui non baptizato diximus est (Luc. 23, 43), « Hodie tecum eris in paradiso, beatus Cyprianus non leve « documentum assumpsit. Quod etiam ego (5) considerans « invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id quod « baptismus deorsum, posse supplere, sed etiam fidem conver- « sionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium ha- « ptismi in angustiis temporum succurri non potest. Neque « enim ille latro pro nomine Christi crucifixus est, sed pro « sed dum patitur, credit. Quomodo ergo valet sine (4) visibili « meritis factum suorum: nec quia credit, passus est, « Is baptismi minister, ore autem confessio fit ad « Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad « salutem: in illo latrone declaratum est. Sed tunc impletur « invisibiliter, cum mysterium (3) baptismi non contentum

(1) Al. deest scilicet.

(2) Al. Christum; sic etiam infra.

(3) Al. additur Cyprianus in lib. 1 de Baptismo . . . Quod etiam atque etiam ego etc.

(4) Al. Quantum ergo fides valet, etiam sine.

(5) Augustini textus aliter ministerium, ut notat Nicolai.

« religionis, sed articulus necessitatis excludit. Et baptismus « quidem potest esse ubi conversio cordis defuerit; conversio « autem cordis potest quidem inesse non percepto baptismo, « sed contempto baptismo non potest. Nec ullo modo dicenda « est conversio cordis ad Deum, cum Dei sacramentum con- « temnitur. » Ecce hic habes non solum passionem, sed etiam fidem et contritionem conferre remissionem, ubi non contemnitur sacramentum, ut in latrone illo ostenditur, qui non per passionem, sed per fidem salvatus est sine baptismo. Sed dicitur quidam hoc argumentum retrahere Augustinum. Retrahevit quidem exemplum, sed sententiam non. Aut enim (lib. 2 Retract., cap. 18): « In 4 libro de baptismo, cum « dicerem vicem baptismi posse habere passionem, non satis « idoneum posui illius latronis exemplum: quia utrum non « fuerit baptizatus, incertum est. » Constat ergo sine bap- « tismo aliquis justificari et salvari. Unde Ambrosius de Valen- « tiniano (in orat. de obitu Valentiniani): « Ventrem meum « doleo, ut propheticum utar eloquio: quia quem regeneraturus « eram, amisi. Verumtamen gratiam ille, quam poposcit, non « amisit. »

Quae videntur obviare praedictis.

His autem videtur obviare quod Dominus dicit (Joan. 5, 5): « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non « potest intrare in regnum caelorum; » quod si generaliter verum est, non videntur esse vera superiora posita. Sed illud intelligendum est de illis qui possunt, et continentur baptizari. Vel ita intelligendum est: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et « Spiritu sancto; » id est ex regeneratione quae fit per aquam et Spiritum sanctum, non salvabitur. Illa autem regeneratio fit non tantum per baptismum, sed etiam per poenitentiam et sanguinem. Unde auctoritas (1) dicit, ideo apostolum pluraliter dixisse: « Fundamentum baptismatum, » quia est baptismus in aqua, in sanguine, in poenitentia. Hoc autem non ideo dicit quod sacramentum baptismi fiat nisi in aqua sed quia ipsius virtus et sanctificatio datur non tantummodo per aquam, sed per sanguinem et poenitentiam. Ratio enim id suadet. Si enim non valentibus credere parvulis sufficit baptismus, multo magis sufficit fides adultis voluntibus, et non valentibus baptizari. Unde Augustinus (lib. de unico Baptismo contra Petil., cap. 7): « Quaeris quid sit majus, fides, an aqua? Non « dubito quin respondeam, fides. Si ergo quod minus est, « majus potest; nonne quod majus est? id est fides, de « qua Christus ait: (Joan. 11, 25): « Qui crediderit in me, « etiam si mortuus fuerit, vivet. » Sed dicit aliqui, nullum adultum in Christum credere, vel caritatem habere sine bap- « tismo, nisi sanguinem fundat pro Domino, subdita introducens « testimonia. Augustinus (Fulgentius de fide ad Petrum, cap. 5), ait: « Ex illo tempore quo Salvator dixit: Nisi quis « renatus fuerit etc. absque sacramento baptismi, praeter « eos qui in Ecclesia catholica sanguinem fundunt, aliqui « vitam aeternam accipere non potest. » Item (Gennadius de eed. Dogmat., cap. 74): « Nullum catechumenum, quam- « vis in bonis operibus delinquentem, vitam aeternam habere « credimus, excepto martyrio, ubi tanta sacramenta baptismi « complentur. » Item (ibid.): « Baptizatis tantum iter salutis « esse credimus. » Sed quod in his minus dicit, in aliis capitulis supra positis suppliet. Et ideo haec sic intelligenda sunt, ut illi soli habentes tempus baptizandi excipiantur. Si enim aliquis habens fidem et caritatem voluerit baptizari, et non valet necessitate praeventus; supplet omnipotentis benignitas (2) quod sacramento defuerat. Dum enim solvere potest, nisi solvat, tenetur: sed cum jam non potest, et tamen vult, non imputat ei Deus, qui suam potentiam sacramentis non alligavit. Quia vero invisibilis sanctificatio sine visibili sacramento quibusdam insit, aperte Augustinus tradit super Leviticum (quasi 84), dicens invisibilem sanctificationem quibusdam affuisse, et profuisse sine visibilibus sacramentis; visibilem vero sanctificationem, quae fit sacramento visibili, sine invisibili posse adesse, non posse proficere. Nec tamen visibile sacramentum ideo contentendum est, quia conten- « ptor ejus invisibiliter sanctificari non potest. Hinc Cornelius et qui cum eo erant jam spiritu sanctificati, baptizati sunt (Act. 10). Nec superflua judicanda est sanctificatio visibilis,

(1) Glossa nimirum super illud Hebr. 6: *Non rursum juvenies fundamentum poenitentiae ab operibus mortuis et ficti ad Deum, baptismatum doctrina etc.* Nullius autem nuncen profert, nec alibi occurrit quom in Commentariis quae Anselmi nomine praenotantur, at et in illis quorum auctor ipse Magister sententiarum Petrus Lombardus inscribitur (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Al. dignitas.

quia invisibilis praecessit. Sine visibili ergo invisibilis sanctificatio esse potest, et prodesse; visibilis autem quae sit sacramentum tenus, sine invisibili prodesse non potest, cum illa sit omnis illius veritas. Simoni Magi visibilis baptismus non profuit, quia invisibiliter non adfuit; sed quibus invisibilis adfuit, profuit. Nec tantum valet fides aliena parvulo, quantum propria adulto. Parvulis enim non sufficit fides Ecclesiae sine sacramento: qui, si absque baptismo fuerint defuncti, etiam cum deferuntur ad baptismum, damnabuntur, sicut multis sanctorum auctoritatibus comprobatur. Ad hoc unum sufficit. Augustinus (Fulgentius de fide ad Petrum, cap. 27) ait: « Firmissime tene, parvulus qui vel in utero » matrum vivere incipiunt et ibi moriuntur vel de matribus » patri sine sacramento baptismi de hoc saeculo transeunt aeternum » no supplicio puniendos: quia etsi proprie actionis peccata » non habuerunt, originale tamen peccatum traxerunt carnali » concupiscentiae conceptione. Et sicut parvuli qui sine baptismo » moriuntur, infidelium ascribuntur numero; ita qui baptizantur, fideles dicuntur; quia (1) fidelium consortio non separantur, cum orat Ecclesia pro filiis huius defunctis. » Fideles ergo sunt non propter virtutem, sed fidei sacramentum. Unde Augustinus (de baptismo parvulo ad Bonifacium, ut sup.): » Parvulum, etsi nondum fides illa quae etiam in credentium » voluntate consistit, nam tamen fidei ipsius sacramentum, » id est baptismum, fidelem facit. Nam sicut credere respondetur, ita etiam fidelis vocatur, non rem ipsam mente annuendo, sed ipsum rei percipiendum sacramentum. »

Quid prosit baptismus his qui cum fide accedunt.

Solet etiam quaeri de illis qui iam sanctificati Spiritu, cum fide et caritate ad baptismum accedunt, quid eis conferat baptismus. Nihil enim videtur praestare, cum per fidem et contritionem iam remissis peccatis iustificati sunt. Ad quod sane dici potest, eos quidem per fidem et contritionem iustificatos, id est a macula peccati purgatos, et a debito aeternae poenae absolutos; tamen adhuc teneri satisfactionem temporali, qua poenitentis ligantur in Ecclesia. Cum autem baptismum percipiunt, et a peccatis, si qua interim post conversionem contraxerunt, mundantur, et ad exteriori satisfactione absolvantur, et adiunctis gratia omnisque virtus in eo augetur, ut vere novus homo tunc dici possit, fomes quoque peccati in eo amplius debilitatur. Ideo Hieronymus dicit (super Math. 23), quod fides quae fidelibus in aquis baptismi datur vel nutritur, non habenti aliquando ibi datur, et iam habenti ut plenius habeat, datur. Sic et de aliis intelligendum est. Qui ergo mundus accedit, ibi fit mundior; et omnia habenti, ibi amplius datur. Quod vero omnis exterior satisfactio ibi relaxetur, Ambrosius (Ambrosiaster), ostendit super illum locum (Rom. 11): « Sine poenitentia sunt dona » Dei et vocatio, » dicens: « Gratia Dei in baptismo non requiritur genitum, vel placentum, vel aliquod opus; sed omnia gratis condantur. » Quod quidem exteriori gemitu vel placentum accipiendum est. Nam sine interiore nemo adultus renovatur; sed exteriori; satisfactiones et afflictiones, scilicet sordes poenitentium, ibi dimittuntur. Multum ergo confert baptismus etiam iam per fidem iustificato: quia accedens ad baptismum, quasi ramus a columba, portatur in arcam. Ante intus erat iudicio Dei; sed nunc etiam iudicio Ecclesiae intus est. Cum vero in baptismo peccatum deleatur, et satisfactio exterior

(1) *Al.* quia.

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de baptismo quantum ad ea quae conveniunt ei secundum se considerato, hic determinat de effectu baptismi per comparationem ad accipientes; et dividitur in partes duas: in prima determinat de effectu baptismi communiter quantum ad omnes; in secunda specialiter quantum ad parvulos, ibi: *Solet etiam quaeri, si parvulis in baptismo datur gratia*; prima dividitur in partes tres: in prima ostendit quomodo quidam recipiunt sacramentum et rem sacramenti; in secunda quomodo quidam sacramentum reci-

piunt, et non rem, ibi: *Qui vero sine fide vel fide accedunt, sacramentum, non rem suscipiunt*; in tertia quomodo quidam accipiunt rem, et non sacramentum, ibi: *Sunt et alii, ut supra posuimus, qui suscipiunt rem, et non sacramentum*. Circa secundum duo facit: primo determinat veritatem; secundo obijcit in contrarium, ibi: *Videtur tamen Augustinus dicere, quod etiam fide accedenti . . . omnia condonentur peccata, et post baptismum mox redeant*. Et circa hoc duo facit: primo obijcit per auctoritatem Augustini, qui contrarium ex auctoritate Apostoli probare videtur; secundo solvit: et primo ad auctoritatem Augustini, ibi: *Hoc tamen, ut*

Cujus rei baptismus qui datur jam justo, sit sacramentum.

Si quaeritur, cuius rei baptismus ille sit sacramentum qui datur jam justo, dicimus, sacramentum esse et rei quae praecessit, id est remissionis ante per fidem datae, et remissionis temporalis poenae, sive peccati; si habetur quod interim committitur, et novitas, ac omnis gratiae ibi praestitae. Omnis etenim rei signum est, cuius causa est. Nec mireris rem aliquando praecedere sacramentum, cum aliquando etiam longe post sequatur; ut in illis qui fide (2) accedunt, quibus cum post poenitentiam, incipit baptismus veniens, in quibus fuit baptismus sacramentum huius sanctificationis quam poenitendo habent. Sed si nunquam poeniterent, nec a fignito recederent, cuius rei sacramentum esset baptismus ab illis susceptus? Potest dici, rei quae ibi fieret, si eorum enormitas non impediret.

Si parvulis datur in baptismo gratia, qua possunt in majori aetate proficere.

Solet etiam quaeri, si parvulis in baptismo datur gratia, qua cum tempus laboriorum utendi libera arbitrio, possunt velle et currere (3). De adultis enim qui digne recipiunt sacramentum, non ambiguntur quia gratiam operantem et cooperantem percipiunt, quae in vacuum eis credit, si per liberum arbitrium post mortalem deliquerint, qui merito peccati gratiam appositam perderunt. Unde dicuntur contumeliam Spiritui sancto facere, et ipsum a se fugare. De parvulis vero qui nondum ratione utuntur, quaestio est, an in baptismo receperint gratiam, qua ad majorem venientes aetatem, possint velle et operari bonum. Videtur quod non receperint: quia gratia illa caritas est, et fides quae voluntatem praeparat et adjuvat. Sed quis dixerit eos accepisse fidem et caritatem? Si vero gratiam non receperint, quae bene operari possunt, cum fuerint adulti; non ergo sufficit eis in hoc statu gratia in baptismo data, nec per illam possunt modo boni esse, nisi alia addatur: quae si non additur, non est ex eorum culpa, quia iustificati sunt (4) a peccato. Quisiam putant gratiam operantem et cooperantem cunctis parvulis in baptismo dari in munere, non in usu; ut cum ad majorem venerint aetatem, ex munere sortiantur usum, nisi per liberum arbitrium usum muneris (3) extinguunt peccando: et ita ex culpa eorum est, non ex defectu gratiae, quod mali fiunt, qui ex Dei munere valentes habere usum bonum, per liberum arbitrium renuerunt, et usum pravam elegerunt.

(1) *Al.* in baptismo.

(2) *Al.* fide.

(3) *Al.* bene velle et operari.

(4) *Al.* non sunt.

(5) *Al.* generis.

Utrum character sit in anima.
(5 p., quaest. 65, art. 1 et 2.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod character non sit in anima. Quia, ut in 2 Ethic. (cap. 3), Philosophus dicit, omne quod est in anima, est potentia, vel passio, vel habitus. Sed character non est potentia, quia potentiae omnibus hominibus communes sunt; character autem non, cum sit distinctivum signum, sicut ipsum nomen ostendit; et praeterea potentiae sunt a natura, non autem character. Nec iterum est passio, quia passiones animae contingunt cum aliqua transmutatione corporali, ut dicitur in 1 de Anima (text. 14), et in S. Th. Opera omnia. V. 7.

supra diximus, non sub assertione dixit; secundo ad auctoritatem Apostoli, ibi: *Quaeritur ergo quomodo illud accipiatur. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.*

Sunt et alii, ut supra posuimus, qui suscipiunt rem, et non sacramentum. Hic determinat de illis qui recipiunt rem sine sacramento, et circa hoc duo facit: primo ostendit quod quidam accipiunt rem sine sacramento; secundo inquiri, quid postmodum per huiusmodi sacramentum addatur, quando sacramentum susceperint, ibi: *Solet etiam quaeri de illis qui iam sanctificati spiritu, cum fide et caritate ad baptismum accedunt*. Circa primum duo facit: primo ostendit veritatem; secundo excludit errorem, ibi: *Sed dicunt aliqui nullum aditum in Christum credere, vel caritatem habere sine baptismo, nisi sanguinem fundat per Domino*. Circa primum duo facit: primo ostendit propositum; secundo respondet euidam objectioni, ibi: *His autem videtur obviare etc.* Circa primum duo facit: primo ostendit quod patientes pro Christo, si non sunt baptizati, recipiunt rem sacramenti sine sacramento; secundo ostendit idem de illis qui fidem et contritionem habent, ibi: *Nec tamen passio vicem baptismi implet, sed etiam fides et contritio, ubi necessitas excludit sacramentum.*

Sed dicunt aliqui nullum aditum in Christum credere etc. Hic excludit errorem dicentium, non posse aliquem salvari per fidem et contritionem sine baptismo; et circa hoc duo facit: primo ostendit hoc esse falsum quantum ad adultos; secundo ostendit hoc esse verum quantum ad parvulos, ibi: *Parvulis non sufficit fides Ecclesiae sine sacramento.*

Solet quaeri de illis qui iam sanctificati spiritu, cum fide et caritate ad baptismum accedunt. Hic determinat de baptismo eorum qui prius rem sacramenti acceperant; et circa hoc duo facit: primo ostendit effectum baptismi in eis; secundo significationem, ibi: *Si quaeritur cuius rei baptismus ille sit sacramentum qui datur jam justo; dicimus etc.*

QUAESTIO I.

Hic est triplex quaestio. Primo de effectu qui est in baptismo sacramentum et res, scilicet de character. Secundo de eo quod est res tantum, scilicet effectu ultimo baptismi. Tertio de suscipiuntibus alterum vel utrumque: quia de eo quod est sacramentum tantum, in praecedenti dictum est.

Circa primum quaeruntur quatuor: 1.º utrum sit character; 2.º quid sit; 3.º in quo sit; 4.º a quo sit.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum character sit in anima.
(5 p., quaest. 65, art. 1 et 2.)

Solutio. Respondere dicendum, quod characterem in sacramentis quibusdam imprimi, omnes moderni continentur; sed in modo ponendi ipsum in anima partim differunt, et partim conveniunt. Conveniunt quidem in hoc quod omnes dicunt per characterem

pertinent ad sensitivam partem, ut dicitur 7 Physicor. (text. 19). Nec iterum est habitus, quia habitus ordinatur ad agendum, ut patet per definitionem Augustini (lib. 14 de Trin. (1), cap. 7): *Habitus est quo quis agit, cum opus (2), fuerit*. Ergo character collatus in baptismo, non est aliquid in anima.

2. Praeterea, omne quod est, reducitur ad aliquod genus entis. Sed character non videtur posse reduci ad aliquod genus entis, nisi forte ad qualitatem. Qualitas autem esse non potest, cum sub nulla specie qualitatis contineatur. Non enim est habitus, ut probatum est; nec dispositio, cum non sit facile mobilis, immo omnino indelebilis; nec iterum est potentia naturalis, ut probatum est; nec impotentia, quia tunc sacramenta quae characterem imprimunt, magis officerent quam juvarent; nec iterum est passio, ut probatum est; nec passibilis qualitas, cum non sit natus aliquam passionem sensui inferre, nec a passione aliqua innascatur; nec iterum est forma, et circa aliquid constans figura, quia figura est terminatio quantitatis, anima autem non habet quantitatem. Ergo character nihil est.

3. Praeterea, contraria sunt in eodem genere. Sed ea quae Christo competunt, sunt contraria his quae ad diabolum pertinent. Cum ergo character bestiae, de qua dicitur Apoc. 13, nihil aliud sit quam peccatum mortale, videtur quod supra virtutem et gratiam non oporteat in anima aliquid characterem poni.

4. Praeterea, ea quae sunt in sacramentis novae legis, ordinantur ad causandum gratiam. Sed character non videtur posse gratiam causare, quia multi characterem habere dicuntur qui gratia careant. Ergo non videtur in sacramentis aliquis character imprimi.

5. Praeterea, si dicatur quod est dispositio ad gratiam; contra. Agens infinitum non requirit materiam dispositam. Sed dispositio non est necessaria nisi ad hoc quod materia sit disposita. Cum ergo gratia sit ab agente infinita virtutis, videtur quod non oporteat characterem dari in sacramentis ad disponendum ad gratiam.

Sed contra est quod Damascenus (de Fide orth., lib. 4, cap. 10), in definitione baptismi ponit sigillum. Sed sigillum impressum in aliquo est character quidam. Ergo in sacramentis character imprimitur.

Praeterea, ubicumque est aliqua distinctio competit esse alicuius characterem distinguentem. Sed per sacramenta fit distinctio fidelium ab infidelibus, et fidelium ab invicem. Ergo competit in sacramentis characterem dari.

Praeterea, per sacramentum configuramur Christo: quia ab eo sacramenta efficaciam habent, et ipsum significant. Sed configuratio fit per characterem assimilationis. Ergo in sacramentis competit esse characterem.

Solutio. Respondere dicendum, quod characterem in sacramentis quibusdam imprimi, omnes moderni continentur; sed in modo ponendi ipsum in anima partim differunt, et partim conveniunt. Conveniunt quidem in hoc quod omnes dicunt per characterem

(1) Immo lib. de Bono conjugali, cap. 21 (Ee edit. P. Nicolai).

(2) *Al.* tempus.

importari relationem triplicem. Est enim character signum distinctivum et configurativum. In quantum ergo est signum, importat relationem ad signatum; in quantum autem est distinctivum, importat relationem ad ea a quibus distinguit; in quantum autem est configurativum, importat relationem ad ea quibus assimilat. Differunt autem in hoc, quia quidam ponunt istis relationibus non subesse aliquid accidens absolutum, sed immediate in anima fundari istas relationes. Hoc autem esse non potest: quia signum per formam quam sensibus vel intellectu imprimi, facit aliquid in cognitionem venire. Similiter etiam nihil distinguitur ab alio nisi per aliquam formam. Similitudo etiam est relatio super unitate qualitatis fundata, ut dicitur in 3 Metaph. (text. 20). Unde patet quod quaelibet illarum relationum quam importat character, requirit aliquam formam substratam (1); et cum non sit forma substantialis, quia forma substantialis in sacramentis non datur, relinquatur quod forma substrata sit qualitas quaedam, cuius unitas consignificationis similitudinem facit. Et ideo quidam dicunt, quod non est in aliqua quatuor specierum qualitatis, et tamen est in genere qualitatis, inintentes illi verbo Philosophi in Praedicationis: *Fortasse, inquit, apparebit alii qualitatis modi*. Sed haec est nuga (2) quaedam: quia quamvis sint alii modi qualitatis, tamen omnes reducuntur ad has species: quod patet ex hoc quod nulla alia species inveniri adhuc potuit. Et ideo dicunt alii, quod est in quarta specie qualitatis: quia in ipsa configuratio quam character suo nomine exprimit, importat unitatem figuram, quae est in specie quarta qualitatis. Et quidam dicunt hanc figuram esse crucem Christi. Sed hoc non potest stare: quia aut figura proprie accipitur, aut metaphorice. Si proprie accipitur, sic importat terminationem quantitatis dimensionum, quam constat in anima non esse. Si autem metaphorice dicatur, tunc oportet quod metaphora reducatur ad proprietatem: quia res non ponitur in genere per id quod de eo metaphorice dicitur; sicut non dicitur quod Apostoli sint in genere qualitatis, quia eis dictum est, Matth. 3: *Vos estis lux mundi*. Nec poterit aliquid in quarta specie qualitatis inveniri quod sit in anima secundum proprietatem; unde character, de quo loquimur, non potest fundari supra qualitatem quartae speciei. Et ideo quidam dicunt, quod est in tertia specie qualitatis, eo quod sensui spirituali infert quamdam muliebrem (3) passionem, in quantum animam ornat et decorat. Sed hoc iterum non potest stare: quia, sicut probat Philosophus in 7 Physic. (text. 19); tertia species qualitatis non est nisi in sensibili parte animae: character autem a nullo ponitur in hac parte animae, sed in intellectiva. Et praeterea illae qualitates semper habent ordinem ad aliquam transmutationem corporalem, vel quam inferunt, vel a qua causantur. Et ideo alii dicunt, quod est in prima specie qualitatis, et est quasi media inter dispositionem et habitum. In quantum enim est difficile mobilis, convenit eum haberi, in quantum autem non est ultima perfectio, sed ad gratiam disponit, cum dispositione convenit. Sed hoc non potest stare: quia secundum

(1) Al. substratam, et sic infra.
 (2) Al. nuga.
 (3) Al. muliebrem.

Philosophum in 2 Ethic. (cap. 3), habitus est quo habemus nos ad passiones bene vel male; et universaliter consideranti haec apparet differentia inter habitum et potentiam, quia potentia est qua possumus aliquid simpliciter, habitus autem quo possumus illud bene vel male; sicut intellectus quo consideramus, scientia qua bene consideramus, concupiscibilis qua concupiscimus, temperantia qua bene concupiscimus, intemperantia qua male; et similiter est de dispositione: quia nihil aliud est dispositio quam quidam habitus incompletus. Cum ergo character ordinetur ad aliquid simpliciter non ad illud bene vel male (quia sacerdos potest conficere bene vel male) non potest esse quod qualitas, super quam fundatur relatio characteris sit habitus, sed magis potentia. Unde relinquatur quod non sit in prima specie qualitatis; sed magis reducitur ad secundam, ut quidam alii dicunt; et hoc sic patet. Sicut enim cujuslibet existentis in aliqua natura, sunt aliqua operationes propriae, ita etiam in spirituali vita regenerati, ut Dionysius dicit (in 2 cap. cael. hier.). Ubicumque autem sunt operationes propriae, oportet quod sint principia propria illarum operationum. Unde sicut in aliis rebus sunt potentiae naturales ad proprias operationes, ita etiam renati in vitam spiritualem habent quasdam potentias, secundum quas possunt illa opera: quae potentiae sunt similes illis virtutibus quibus sacramenta efficaciam habent sibi inditam: quia sicut sacramenta causant gratiam instrumentaliter, ut supra. dist. 1, qu. 1, art. 4, dictum est, ita recipientes characterem operantur divina per ministerium. Minister autem est sicut instrumentum ejus cui ministrat; unde dicit Philosophus (in 8 Ethic., cap. 11), quod servus est sicut organum animatum; et ideo tam virtus sacramenti quam minister et character (1) est instrumentalis. Et quod hujusmodi potentia sit character, patet si quis diligenter considerat verba Dionysii, a quo prima traditio characteris nobis advenit. Assignans enim ministerium ritus ejusdem qui in primitiva Ecclesia erat, quando adulti baptizabantur, quod accedenti ad baptismum Hierarcha, id est Pontifex, manum imponebat, et signabat eum signo crucis, et praecipiebat eum describi inter nomina Christianorum, ut de cetero ad divina eum aliis admitteretur, dicit, quod sic accedentem, scilicet ad vitam spiritualem, *divina beatitudo in sui participationem recipit, sicut sacerdos baptizandum in proprio lumine quasi quoddam signum ipsi tradit* (2), scilicet sui participationem, perficiens eum, scilicet divinum et communicantem divinarum etc. Patet ergo quod ipse per hoc signum nihil aliud intendit quam illud quod facit eum participativum divinarum operationum; unde hoc signum nihil aliud est quam quaedam potentia qua potest in actiones hierarchicas, quae sunt ministrationses et receptiones sacramentorum, et aliorum quae ad fideles pertinent et ad hoc quod habet operationes bene exerceat indiget habitu gratiae, sicut et aliae potentiae habitibus indigent.

Ad primum ergo dicendum, quod non sunt habitus nec passiones, sed sunt potentiae quaedam

(1) Al. etiam character.
 (2) Nicolai: et proprii luminis velut signi ejusdem impressionem ipsi tradit, perficiens eum divinum, et participantem divinarum etc.

consequentes animam, secundum quod est in vita spirituali regenerata; et ideo non oportet quod omnibus insint, vel quod a natura sint.

Ad secundum dicendum, quod reducitur ad secundam speciem qualitatis, et est alius modus ab illo quem Philosophus ibi ponit: quia Philosophus non cognoscebat nisi operationes naturales, et ita non nisi potentias naturales. Constat autem quod apud nos oportet ponere potentias spirituales, sicut potentiam conficiendi, et absolventi, et hujusmodi et quod ad secundam speciem qualitatis reducuntur; sicut habitus infusi in eadem specie qualitatis sunt cum habitibus naturalibus, vel acquisitis.

Ad tertium dicendum, quod per hoc quod homo configuratur bestiae, non accipit aliquam spirituale potestatem, sicut per aliquam potestatem spiritualem homo assimilatur Christo; et ideo non est simile. Tamen ex littera Apostoli colligitur quod characterem bestiae configuratur quis ad saeculares operationes; unde dicit: *Ut non possit emere vel vendere etc.*, et similiter characterem Christi aliqui configuratur ad actiones Christi.

Ad quartum dicendum, quod character est causa sacramentalis gratiae; et quod quidam cum characterem gratiam non recipiunt, est ex eorum indispositione ad gratiam suscipiendam.

Ad quintum dicendum, quod character est dispositio ad gratiam per quamdam congruitatis dignitatem. Ex hoc enim ipso quod homo mancipatus est divinis actionibus, et inter membra Christi connumeratus, fit ei quaedam congruitas ad gratiam suscipiendam: quia Deus perfecte in sacramentis homini providet; unde simul cum characterem, quo datur homini ut possit exercere spirituales actiones fidelium, vel passiones seu receptiones, datur gratia qua haec bene possit.

ARTICULUS II.

Utrum definitio quae attribuitur Dionysio de characterem bene assignetur.

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod definitio quae attribuitur Dionysio de characterem, non bene assignetur, quae talis est: *Character est signum sanctum communionis fidei, et sanctae ordinationis, datum divina beatitudine u Hierarcha*. Signum enim, ut in 1 dist. dictum est, est quod speciem aliquam sensibus ingerit, et praeter eam aliquid facit in cognitionem venire. Sed character nullam sensibus formam ingerit. Ergo non est signum.

2. Praeterea, potentis quae sunt principium actionis vel passionis, magis congruit significari quam significare: quia causae per effectus significantur. Sed character, ut dictum est, est potentia spiritualis. Ergo non est signum.

3. Praeterea, quidam habent characterem qui non habent fidem, sicut qui post baptismum in haeresim dilabuntur. Sed qui non habet fidem non communicat in fide. Ergo character non est signum communionis fidei; vel erit signum falsum; quod absurdum est sentire de signo divinitus dato.

4. Praeterea, definitio debet omnibus quae continentur sub definito, communiter convenire. Sed esse signum saeculae ordinationis non convenit omni characteri, sed solum characteri qui imprimitur in ordine. Ergo non est definitio bene assignata.

5. Praeterea, Hierarcha, ut dictum est, est Pontifex. Sed in aliquibus sacramentis, quae conferuntur a simplicibus sacerdotibus, vel etiam a laicis, imprimitur character. Ergo non debuit dicere: *Datum a Hierarcha*.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod non bene assignetur quaedam alia definitio magistralis quae talis est: *Character est distinctio magistralis quae talis est: Character est distinctio a characterem aeterno impressa anima rationali secundum imaginem, consignans trinitatem creatam Trinitati creati et recreanti; et distinguens a non configuratis secundum statum fidei*. Ubi enim est magna differentia, non oportet signa distinctionis dari. Sed infideles a fidelibus maxime differunt et in vita et in ritu. Ergo non oportet quod detur aliquid signum distinctivum.

2. Praeterea, aut istud signum distinctionis fit propter hominem, aut propter Deum, aut propter Angelos. Non propter hominem, quia nec alii homines possunt cognoscere characterem, nec ipsemet qui habet, percipit se habere; signum autem oportet esse notum: nec quo ad Deum, qui sine hoc signo scit fideles ab infidelibus discernere; et similiter nec quo ad Angelos. Ergo illud signum distinctionis characterem non est.

3. Praeterea, homo non configuratur Trinitati nisi per imaginem et similitudinem. Sed prima configuratio est per naturam, secunda per gratiam. Ergo character nullo modo configuratur.

4. Praeterea, caritas est excellentior virtus quam fides. Sed caritati non ponitur aliquid distinguens signum, nec aliis virtutibus. Ergo nec fidei debet poni.

5. Praeterea, contrarium distinguit sufficienter a suo contrario. Sed fides infidelitatis contraria est. Ergo sufficienter fideles ab infidelibus distinguit; et ita non oportet quod per characterem distinguantur.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam questionem, quod illa definitio nusquam invenitur a Dionysio posita, sed potest accipi ex verbis ejus supra inductis; et acciperetur adhuc convenientius si sic diceretur: *Character est signum communionis potestatis divinarum, et saeculae ordinationis fidelium datum a divina beatitudine*. Et tangit quatuor causas. Primo genus characteris in quantum est character, scilicet signum, quod pertinet ad causam formalem. Secundo finem: datur enim hoc signum ad duo, ut scilicet recipienti configuretur quasi ascriptus ad communicandum divinis sacramentis, et actionibus sacris; et quantum ad hoc dicit: *Communio divinarum potestatis*; et ut configuretur coordinandus aliis, quibus eadem potestas data est, quod tangit in hoc quod dicit: *Et saeculae ordinationis fidelium*; quae duo excommunicatio suspendit ad tempus: quia privat hominem participatione divinarum et communione fidelium. Tertio ponit materiam in qua, in hoc quod dicit: *Datum a sacerdote*. Quarto efficiens, scilicet a divina beatitudine. Tamen definitio prius posita potest etiam sustineri, ut in idem redeat cum ista; ut hoc quod dicit: *Communio fidei*, referatur ad participationem sacramentorum et actionum fidelium. Quod autem dicit: *Et saeculae ordinationis*, ponitur coordinatio ejus ad alios: *Accedenti datum a Hierarcha* poni-

tur quantum ad causam efficientem instrumentalem scilicet ministrum, qui configuratione exteriori figurat interiorem.

Ad primum ergo dicendum, quod character accipit rationem signi, secundum quod per sacramentum visibile exterius efficitur et significatur.

Ad secundum dicendum, quod cum qualibet potestate exterius datur aliquod visibile signum illius potestatis, sicut regi in signum regiae potestatis datur corona et sceptrum; et Pontifici mitra et baculus et anulus; et similiter cum spirituali potestate, quae in sacramentis confertur, datur signum sacramentale exterius; et per comparisonem ad illud exterius signum, ipsa spiritualis potentia dicitur signum, in quantum homo per eam configuratur et determinatur ad actiones spirituales.

Ad tertium dicendum, quod communio fidei, ut patet per verba Dionysii, oportet quod recipiatur pro communione in sacramentis fidei, et aliis actionibus quae fidelibus competunt, ad quas nullus admittitur antequam characterem suscipiat spiritualis potestatis respectu illorum. Nec oportet quod omnis qui characterem habet, illas actiones bene exerceat, sicut nec omnis qui habet potentiam, bene operatur actum illius potentiae.

Ad quartum dicendum, quod ordinatio non accipitur hic pro ordinis sacramento, sed pro coordinatione ad alios fideles, ut in coetu fidelium aggregetur, quantum ad ea quae fideles facere dicuntur, vel quantum ad ea quae pro fidelibus fiunt.

Ad quintum dicendum, quod hoc quod dicitur: *Datum accedenti a Hierarcha*, non potest accipi a verbis Dionysii, sed magis sic: *Datum accedenti a divina beatitudine*; et sic cessat obiecto. Si autem accipitur dans ministerio, sic dicitur a Hierarcha dari characterem baptismalis quantum ad maximam solemnitatem baptismi, quae quandoque per Pontifices celebratur: sic enim Dionysius ibi ritum baptismi tradit, summum sacerdotem ministrum baptismi ponens, ut patet litteram eius intuenti.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod in illa etiam definitione tanguntur quatuor causae characteris. Nam causa formalis tangitur in hoc quod ponitur genus, cum dicit, *Distinctio*, id est distinctivum signum; et est genus in praecedenti definitione positum. Causa efficiens tangitur in hoc quod dicit: *Character aeterna*, id est Filio, qui est figura substantiae Patris; *Hebr. 1.* Causa autem materialis in qua ponitur cum dicit: *Animae rationali impressa secundum imaginem*. Causa vero finalis ponitur duplex, scilicet configuratio, in hoc quod dicit: *Consignans trinitatem creatam Trinitati creati et recreanti*, id est configurans; et distinctio (1) in hoc quod dicit: *Et distinguens a non configuratis secundum statum fidei*. Et sicut hic ponitur genus proximum, ita finis proximus, et subjectum proximum, et efficiens appropriatum: in quo excedit praedictam definitionem haec definitio, in quantum per causas magis proximas datur.

Ad primum ergo dicendum, quod character non est signum tantum ut distinctionis nota, sed ut distinctionem causans, sicut et alia sacramentalia signa; et ideo eo indiget ut distinctionem faciendam.

Ad secundum dicendum, quod istud distinctio-

(1) *Al. configurans trinitatem etc.* id est configurat, et distinctio etc.

nis signum est et propter ipsum hominem qui suscipit, qui eo accipit distinctum posse ab aliis; et propter alios homines qui eum admittunt ad spirituales actiones, ex consignatione (1) sacramentali exteriori interiorem perpendentes; et quo ad Deum, qui ejus actionibus spiritualibus efficaciam praebet.

Ad tertium dicendum, quod configuratio ista attenditur ad Deum secundum participationem divinae potestatis, quae non est neque per gratiam virtutum, neque per naturam.

Ad quartum dicendum, quod fides hominis nota est, caritas autem incerta. Nihil enim est alicui certius sua fide, ut Augustinus dicit (tract. 3 in epist. Joan.); sed an habeat caritatem, non est alicui certum, et ideo distinctio data magis respicit fidem quam caritatem vel alias virtutes. Vel dicendum, quod ista distinctio praecipue attenditur quantum ad operationes, et receptiones, quae sunt in sacramentis, in quibus maxime operatur fides.

Ad quintum dicendum, quod fides sufficienter distinguit fideles ab infidelibus quantum ad actus fidei, non tamen quantum ad actus spirituales qui competunt fidelibus, quia ad hoc oportet quod spiritualis potentia addatur.

ARTICULUS III.

Utrum character sit in essentia animae quasi in subjecto. — (5 p., qu. 63, art. 4 et 5.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod character sit in essentia animae quasi in subjecto. Dispositio enim et habitus sunt in eodem subjecto. Sed character disponit ad habitum gratiae. Cum ergo gratia sit in essentia animae sicut in subjecto, videtur quod etiam character.

2. Praeterea, nihil est subjectum potentiae animae nisi essentia animae. Sed character, ut dictum est, est quaedam spiritualis potentia. Ergo est in essentia animae sicut in subjecto.

Sed contra, character configurat Trinitatem creatam increatae, ut patet ex definitione supra posita. Sed Trinitas increata consistit in potentis, unitas autem in essentia, ut in 1 lib., dist. 3, dictum est. Ergo character non est in essentia animae.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod non sit in una potentia, sed in pluribus. Quia, sicut ex praedicta definitione patet, character est in anima rationali secundum imaginem, secundum quam etiam est configuratio hominis ad Deum. Sed imago non consistit in una tantum potentia, sed in pluribus. Ergo nec character.

2. Praeterea, cuius est potentia, ejus est actio, et e converso, ut dicitur in 1 de Somno et vigilia (cap. 1). Sed actio spiritualis, ad quam character ordinatur, est per plures potentias, scilicet quia requiritur et affectiva et intellectiva. Ergo character est in pluribus potentiis, sicut spiritualis potentia.

Sed contra, unum accidens non est in pluribus subjectis. Sed in uno sacramento imprimatur unus character. Ergo non est in pluribus potentiis.

(1) *Al. ex consignatione.*

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod sit magis in affectiva quam cognitiva. Quia character disponit ad gratiam. Sed gratia magis respicit affectivam. Ergo et character.

2. Praeterea, character est ad assimilandum nos Deo. Sed per affectum maxime Deo appropinquamus, et similes ei efficiuntur. Ergo character est in affectiva.

Sed contra, characterem Dionysius lumini comparat. Sed lumen magis intellectivae competit quam affectivae. Ergo et character.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod character non indelebiter insit potentiae cui inest. Accidens enim diuturnitatem habet ex causa et subjecto. Sed gratia est ab eadem causa et in eodem subjecto cum characterem. Ergo cum gratia amitti possit, et character similiter deleri poterit.

2. Praeterea: *Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*; 1 Corinth. 13, 10. Sed character est ex parte: datur enim ad distinguendum in operibus sacramentalibus, quae competunt secundum statum viae. Ergo in patria character cessabit, et ita est delebilis.

Sed contra, si character deleteretur, maxime per culpam deleteretur. Sed per culpam non deletur, quia sacerdos malus non reordinatur, ut iterum characterem accipiat. Ergo character est indelebilis.

QUAESTIUNCULA V.

Uterius. 1. Videtur quod Christus habuerit characterem. Ipse enim sacerdos fuit secundum ordinem Melchisedech, Heb. 7, quod est sacerdotium novi Testamenti. Sed tale sacerdotium requirit characterem. Ergo Christus habuit characterem.

2. Praeterea, nihil quod est perfectionis quantum ad animam, vel dignitatis, Christo subtrahendum est. Sed character decorat et nobilitat animam in qua est. Ergo character in Christo fuit.

Sed contra, character est regeneratum, et accipiunt aliquid a sacramentis. Sed Christus non accepit aliquid a sacramentis, nec renatus est etiam; quia, sicut dicit Augustinus, in Enchir. (cap. 48), ipse solus ita potuit nasci, ut non esset ei opus renasci. Ergo non habet characterem.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod natura proportionaliter spiritualitati subternitur, sicut perfectibile perfectioni. Unde sicut gratia, quae est spiritualis vitae principium, est in essentia animae sicut in subjecto; ita et character, qui est spiritualis potentia, est sicut in subjecto in naturali potentia animae, et non in essentia animae, ut quidam dicunt; nisi mediante potentia animae.

Ad primum ergo dicendum, quod dispositionem esse in eodem cum eo ad quod disponit, non est necesse, nisi quando dispositio postea fit perfectio, sicut scientia quae prius fuit dispositio, postea fit habitus; et ideo scientia dispositio et scientia habitus sunt in eodem subjecto proximo. Non autem hoc oportet quando dispositio et perfectio differunt per essentiam; sed possunt esse in diversis subjectis; et praecipue quando illa diversa habent

ordinem ad invicem; sicut operatio sensibilis est dispositio ad intelligibilem operationem, et similiter character est dispositio ad gratiam.

Ad secundum dicendum, quod illa obiecto procedit de potentiis naturalibus; sed potentias spirituales oportet fundari in naturalibus.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod esse in pluribus potentiis est dupliciter: aut ita quod aequaliter sit in omnibus, sicut essentia animae est in omnibus potentiis; aut ita quod sit in una per prius, et per posterius respiciat alias mediante illa in qua primo est; sicut electio est in intellectu et appetitu, et formaliter in appetitu perficitur, ut patet per Philosophum in 6 Ethicor. (cap. 2). Primo ergo modo nullum accidens potest esse in pluribus potentiis quia accidens numeratur et distinguitur penes materiam et distinctionem subjecti; et ideo cum character sit accidens, non potest esse in pluribus potentiis animae primo modo, sed secundo modo: quia unam respicit per prius, et alias per posterius.

Ad primum ergo dicendum, quod etiam potentiae magis habent ordinem ad invicem, ut in 1 lib. dictum est; et ideo quod est in una, potest aliquando ad alias redundare.

Ad secundum dicendum, quod quando ad unam actionem requiruntur plures potentiae, in illa actione est principalis una potentia quasi movens et trahens alias in obsequium sui, et aliae induunt quodammodo formam ipsius; et ideo ex eo quod est in principali potentia, potest actio illa sufficienter perfici.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod imago principaliter consistit in potentia cognitiva, quia ex memoria et intelligentia oritur voluntas; unde tota imago est in intellectiva parte sicut in radice; et ideo omne quod attribuitur homini ratione imaginis, principaliter respicit intellectivam, et ex consequenti affectivam: quia etiam ex intellectiva parte habet homo quod sit homo; sed ex affectiva quod sit bonus vel malus; et ideo quia character respicit imaginem, principaliter est in intellectiva parte.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia non est neque in intellectiva neque in affectiva, sed in essentia animae; tamen magis de propinquo respicit affectivam, quia gratia datur ad bene operandum; qualiter autem aliquis operetur, praecipue ex voluntate pendet. Sed character datur ad excercendas actiones spirituales aliquas simpliciter: quod autem bene vel male fiant, hoc est per gratiam et per habitum virtutum; et ideo non est similis ratio de characterem et gratia.

Ad secundum dicendum, quod assimilatio in bonitate praecipue est ad Deum per voluntatem; sed assimilatio in esse et posse magis est ex parte intellectus: quia ex hoc ipso quod aliquid esse immateriale habet, intellectivum est, et potentiam habet quodammodo infinitam, secundum quod intellectus universalium est, quae quodammodo infinita sunt virtute; et ideo cum conformitas characteris respiciat spirituales potentias, magis competit intellectivae parti quam affectivae.

Solutio IV. Ad quartam quaestionem dicendum, quod impressio characteris est per quamdam animae rationalis sanctificationem, prout sanctificatio dicitur deputatio alicujus ad aliquid sacrum. Ad hanc autem sanctificationem non magis active com-

paratur anima sanctificanda, quam aqua sanctificanda, vel oleum vel chrisma, ad sui sanctificationem; nisi quod homo se subicit tali sanctificationi per consensum, res autem praedictae subjiciuntur, quia libero arbitrio carent; et ideo qualitercumque anima varietur per proprias operationes, nunquam characterem amittit; sicut nec chrisma nec oleum nec panis consecratus unquam sanctificationem perdit, qualitercumque transmutentur, dummodo non corrumpantur.

Ad primum ergo dicendum, quod causa indelebitatis characteris est ex parte subjecti, quod est incorruptibile, et ex parte causae, quae est invariabilis. Gratia autem habet aliquo modo causam non efficientem, sed disponentem ex parte subjecti; quia, secundum Augustinum (de Verbis Apost., serm. 13, cap. 11): *qui creavit te sine te, non justificabit te sine te*; et ideo per indispositionem subjecti gratia amittitur.

Ad secundum dicendum, quod per characterem homo configuratur ad hoc quod sit de coetu fidelium, et particeps hierarchicarum actionum. Ecclesiasticae autem hierarchiae succedit caelestis; et ideo ad communionem fidelium in Ecclesia triumphante, et ad participationem actionum caelestis hierarchiae character in patria perficiet; et sic erit ad alios actus; sicut virtutes et dona in damnatis etiam manent. Sed hoc est per accidens praeter intentionem imprimendi characterem, quod recipiens damnatur; et ideo non est ibi ordinatus ad aliquem finem: quia quae praeter intentionem accidunt, carent ordine ad finem. Tamen Deus, qui nihil inordinatum relinquit, elicit ex hoc aliquo bonum, scilicet quod appareat justior eorum damnatio qui tantum munus neglexerunt.

Solutio V. Ad quintam quaestionem dicendum, quod quidam dicunt, quod Christus non habuit characterem baptismalem, quia a baptismo nihil accepit: habuit autem characterem ordinis, qui pertinet ad quemdam eminentem statum. Sed melius est, si dicatur, quod Christus nullum characterem habuit: quia ipse habuit potestatem plenitudinis in sacramentis, quasi ea instituens, et eis efficaciam praebens. Unde sicut poterat inducere effectum sacramenti in aliquo sine sacramento exteriori, ita ex parte ipsius ad hoc non requirebatur aliquod sacramentale interius.

Ad primum ergo dicendum, quod ipse fuit sacerdos, quasi sacerdotium instituens; et ideo ejus non est habere characterem, sed illius qui aliunde sacerdotium recipit, ut per characterem principali sacerdoti configuratur.

Ad secundum dicendum, quod aliquid est perfectionis in nobis quod non esset Christi (1), sicut gratia adoptionis; et similiter est de characterem, qui ponetur in eo potestatem spiritualem coarctatam, et ab alio derivatam.

ARTICULUS IV.

Utrum character solum in sacramentis novae legis imprimatur. — (5 p., quaest. 65, art. 6.)

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quod non solum in sacramentis novae legis character imprimatur. Characteris enim effectus est configurare et distinguere. Sed hoc faciunt virtutes: quia

(1) Nicolai: quod non esset perfectio in Christo.

in eis boni et a malis distinguuntur, et Deo assimilantur. Ergo per virtutes, et non per sacramenta novae legis tantum, character imprimatur.

2. Praeterea, sicut per sacramenta novae legis distinguitur populus fidelis ab infideli, ita per sacramenta veteris legis distinguebatur. Ergo sacramenta novae legis non magis imprimunt characterem quam sacramenta veteris legis.

Sed contra, habens characterem non baptizatur; quia alii characteres baptismum praesupponunt, qui etiam iterari non debet. Sed habentes virtutem, et qui sacramenta veteris legis susceperant, baptizabantur. Ergo neque per virtutes neque per sacramenta veteris legis character imprimatur.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod per omnia sacramenta legis novae imprimatur character. In quolibet enim sacramento novae legis est aliquid quod est sacramentum tantum, et aliquid quod est res tantum, et aliquid quod est res et sacramentum. Sed character in baptismo est illud quod est res et sacramentum. Ergo in quolibet sacramento novae legis imprimatur character.

2. Praeterea, quolibet sacramento novae legis confertur gratia, et distinguitur recipiens a non recipiente. Cum ergo character sit disponens ad gratiam, et distinguat, videtur quod in quolibet sacramento novae legis character imprimatur.

Sed contra, nullum sacramentum, in quo character imprimatur, iteratur: quia character indelebilis est. Sed quaedam sacramenta iterantur. Ergo non omnia sacramenta novae legis characterem imprimunt.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod in sacramento baptismi character non imprimatur. Baptismus enim sanguinis est dignior quam baptismus fluminis, quia meretur aureolam. Sed in baptismo sanguinis non imprimatur character. Ergo nec in baptismo fluminis.

2. Praeterea, baptismus fluminis non habet supra baptismum fluminis nisi aquam. Sed baptismus ratione aquae non potest imprimere characterem: alias baptismus Joannis impressis et characteres: quod esse non potest, cum baptizati a Joanne; iterum baptizarentur, ut supra, dist. 2, art. 4, dictum est. Ergo nec baptismus fluminis characterem imprimat.

Sed contra est auctoritas Dionysii, ex qua characteris traditio derivatur: quia ipse inducit verba illa unde definitio characteris accipitur in tractatu de baptismo.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod character sit sicut a causa efficiente prima a solo Filio. Character enim est distinctio a characterem aeterno impressa etc., ut supra, art. 2, quaestione 2, dictum est. Sed character aeternus est solus Filius, sicut et imago. Ergo a solo Filio character imprimatur.

2. Praeterea, characterem configuratur et assimilatur anima Deo. Sed principium assimilationis ad Deum est Filius; unde Augustinus (de vera Relig.,

cap. 33) Filium nominat similitudinem, per quam ad unitatem reformamur, ut patet 1 lib., dist. 5. Ergo character est tantum a Filio.

Sed contra est quod Dionysius dicit, quod signum characteris datur a divina beatitudine. Sed divina beatitudo est communis tribus personis. Ergo character non datur a solo Filio.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod, sicut in 2 Ethic. (cap. 2), dicit Philosophus: *virtus ex quibus inascitur, ea operatur*, loquens de virtute acquisita; et similiter est in omnibus virtutibus quae ex aliquibus actibus aliquo modo causantur. Unde cum character sit virtus, seu potentia spiritualis ad actiones sacramentales ordinata, si ex aliquo quod per nos fiat, imprimi character debet, oportet quod per sacramenta novae legis imprimatur, et per ea tantum, quia ad illas actiones tantum directae illa potentia ordinatur.

Ad primum ergo dicendum, quod actiones spirituales ad quas character ordinatur, intra Ecclesiam tantum exercentur; et ideo pro nihilo potestas ad illas actiones daretur alicui, nisi tali modo quod innotesceret illis qui sunt de Ecclesia, ut cum ad tales actiones admittant. Per gratiam autem, et virtutes non posset innotescere quia ignotae sunt; et ideo oportet quod imprimatur character per signa visibilia sacramentorum.

Ad secundum dicendum, quod sacramenta veteris legis ex opere operato nihil conferebant, et ideo illae actiones non requirebant aliquam spiritualem potestatem; et ideo nec ab illis, nec ad illa imprimebatur character.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod sacramenta legis novae sunt sanctificationes quaedam. Sanctificatio autem duobus modis accipitur. Uno modo pro emundatione, qua sanctorum est mundum. Alio modo pro emancipatione ad aliquod sacrum, sicut dicitur altare sanctificari, vel aliquod hujusmodi. Omnia ergo sacramenta sunt sanctificationes primo modo, quia omnia dantur in remedium contra aliquem defectum, ut dictum est prius, dist. 2, sed quaedam sunt sanctificationes etiam secundo modo, sicut patet praecipue in ordine, quia ordinatus mancipatur ad aliquid sacrum: non autem omnia, sicut patet de poenitentia. Quicumque autem mancipatur ad aliquid sacrum spirituale exercendum, oportet quod habeat spiritualem potestatem, et solum talis; et ideo non omnia sacramenta novae legis characterem imprimunt, sed quaedam, quae etiam secundo modo sanctificationes sunt.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis illud quod est res et sacramentum, in baptismo sit character, non tamen oportet quod sit character in omnibus sacramentis in quibus est res et sacramentum. Quid autem sit res et sacramentum in singulis, postea singillatim ostendetur.

Ad secundum dicendum, quod quamvis quolibet sacramentum distinguat a non habente, non tamen tali distinctione indelebilis, qualis est distinctio in sacramentis sanctificantibus secundo modo; et ideo non est simile de omnibus sacramentis.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem, dicendum, quod sicut in naturalibus est potentia activa et potentia naturalis passiva; ita etiam in spiritualibus est potentia spiritualis quasi passiva per quam homo efficitur susceptivus spiritualium actionum; et

talis spiritualis potentia confertur in baptismo: quia non baptizatus effectum aliorum sacramentorum suscipere non posset, unde et per consequens nec aliis tradere; et haec est prima distinctio, quia communiter totus populus fidelis, cuius est sacramentorum participem esse, ab aliis distinguitur. Alia potentia est activa spiritualis ordinata ad sacramentorum dispensationem, et aliarum sacrarum hierarchicarum actionum exercitium; et haec potestas traditur in confirmatione et ordine, ut suis locis patebit. Et quia in ecclesiastica hierarchia non omnes sunt agentes, ut puta perficientes purgantes, et illuminantes, sicut omnes sunt recipientes puta purgandi, illuminandi, perficiendi, ut dicit Dionysius (de ecel. Hierar., cap. 6, part. 5); ideo isti duo characteres non distinguunt populum Dei universaliter ab aliis, sed quosdam de populo ab aliis.

Ad primum ergo dicendum, quod baptismus sanguinis non habet efficaciam sacramentalem, sed solum meritoriam; et ideo ibi non confertur potestas spiritualis ad actiones hierarchicas, nec character sicut in baptismo fluminis, quod est sacramentum.

Ad secundum dicendum, quod nec baptismus fluminis tantum, nec baptismus aquae tantum sufficit ad sacramentum novae legis; et ideo neuter eorum characterem imprimat.

Solutio IV. Ad quartam quaestionem dicendum, quod omnis effectus in creatura est communiter a tota Trinitate; unde et character non est tantum a Filio, sed a tribus personis. Attribuitur autem Filio tum propter rationem similitudinis ad proprium personae, quia ipse per proprietatem est imago et figura, sive character Patris; tum quia virtus passionis Christi operatur in sacramentis.

Et per hoc patet solutio ad objecta.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de effectu baptismi, qui est res et non sacramentum; et circa hoc quaeruntur tria: 1.º de effectu ipsius quantum ad remotionem mali; 2.º de effectu ipsius quantum ad collationem boni; 3.º utrum effectus ejus aequaliter participetur.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum baptismus tollat actualem culpam.
(5 p., qt. 69, art. 1, 2 et 5.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod baptismus non tollat actualem culpam. Baptismus enim non tollit actualem culpam nisi adsit contritio: quia nullus suae voluntatis arbitri constituitur in quo solum potest esse actualis culpa potest inchoare novam vitam, nisi poeniteat eum veteris vitae, ut in littera dicitur. Contritio autem per se etiam sine baptismo delet culpam actualem. Ergo baptismus nihil facit ad deletionem actualis culpae.

2. Praeterea, diversorum diversae sunt medicinae: quia non sanat oculum quod sanat calcaneum, ut dicit Hieronymus (sup. Marc., cap. 9 et in epist. ad amicum aegrotum (1)). Sed baptis-

(1) Vel suppositivus alter actor ejus nomine insignitus in illud Marc. 9: *Hoc genus daemoneorum non efficitur etc.*... Nec epistola quoque ad amicum aegrotum Hieronymi est, ut nec in ea id expresse habetur (Ex edit. P. Nicolai).